

Валентина Нижегородко,
член Спілки письменників України
м. Херсон

Хрещення або Водохреща припадає на 19 січня. У цей день по всій Україні святять воду (хрестять маленького Ісуса Христа). Водосвяттю присвячено гру-конкурс "Тікай, кутя, із покуття, а узвар – на базар"

"Тікай, кутя, із покуття, а узвар - на базар"

(Гра-конкурс)

ВЕДУЧА: Різдвяно-новорічний період завершувався святом Водосвяття. Його ще називають Водохреща, Хрещення, Ордань, Богоявлення господне. Цей звичай прийшов до нас на Україну разом із християнством і став традиційним святом нашого народу.

Вечір напередодні Хрещення називається другий Свят-вечір або "Голодна кутя". Ця назва пішла від того, що доти, доки не посвятають воду, люди не їли. Надвечір ішли до церкви, де святити воду. Свяченою водою господар кропив всіх членів сім'ї, хату, подвір'я, криницю, свійських тварин, окрім курей і свиней, малював хрести крейдою на дверях, воротах, господарських будівлях, аби залякати нечисту силу.

Сідали вечеряти, коли вже засяє вечірня зоря. Вечеряли пісними стравами. По вечері діти проганяли кутю, б'ючи знадвору палицями в причілок хати, примовляючи:

Тікай, кутя, із покуття,
А узвар - на базар,
Паляниці, лишайтесь па полиці,
А дідух на теплий дух,
Щоб покинути кожух.

Як стемніє, виносять і спалюють "дідух", пускають його на теплий дух.

Свято Водохреща відбувалося 19 січня на річці або біля криниці. Напередодні чоловіки вирубували на льоду великий хрест, обливали його червоним буряковим соком. Тут відбувалася Божа служба. Кульмінаційним моментом свята було занурення священником хреста у воду. З цього часу вода вважалася освяченою.

Парубки в цей час випускали голубів у небо, а чоловіки - стріляли з рушниць: давали звістку Богу, що його син Ісус охрещений. Освячена вода вважалася цілющою. Нею напували хворих, По обіді молодь гуляла, каталась на конях, проводила кулачні бої... Надіюсь, про це ви читали в книжках.

Пропоную провести гру-конкурс, який визначить переможців, обізнаних у цьому святі.

Розділіться на дві команди. Оберіть собі капітана, придумайте назву команді.

Умови гри-конкурсу: Починає та команда, якій випаде 1 місце за жеребкуванням. В козацькому кисеті (вишита торбинка) лежать записані на папірцях запитання. Капітан команди дістає папірець, читає завдання, радиться з членами своєї команди і після цього дає відповідь. Якщо команда не зможе виконати завдання, або виконає його не правильно, папірець передає другому капітану. Переможе та команда, яка дасть більшу кількість відповідей.

I ТУР

1. Коли на Україні почали святкувати свято Водохреща?
(З приходом християнства)
2. Які назви має Водохреща?
(Хрещення, Ордань, Йордань, Водосвяття, Богоявлення господнє)
3. Як називається вечір напередодні Водохреща?
(Другим Свят вечером або "Голодна кутя")
4. Коли спалюють "дідух", пускають на "теплий дух" і що це означає?
(Пізно увечері 18.01. Це символічне паління зими, щоб "покинути кожух")

II ТУР

1. Покажіть обряд кропління свяченою водою та написання хрестів.

(Батько наливає в полумисок свяченої води і кропилом кропить всіх присутніх членів родини, примовляючи: "Дай, Боже, і на той рік діждатися". Потім він кропить у сінях, в коморі та навколо хати.

Молодший син йде за батьком, кусає перший пиріг – в сінях і пише хрести крейдою на тому місці, де покроплено, другий – в коморі, третій – на дворі).

2. Покажіть сценку, як повертаються дівчата з водою після освячення її на річці. Поясніть її суть.

(Швиденько набирають у посудину і біжать, переганяючи одна одну додому. Вважалося, хто швидше прибіжить – раніше вийде заміж).

3. Покажіть, як складають ложки після вечері.

(Свої ложки після вечері всі складають у одну миску, а зверху – хлібину: "щоб хліб родився").

4. Покажіть, що робили хлопчачки, парубки і чоловіки увечері.

(Проводили кулачні бої).

III ТУР

(Змагаються капітани)

1. Які ви знаєте прикмети, пов'язані з Водохрещам?

- а) Якщо на Водохреща дерева вкриті інеем, то на весні у відповідний день тижня, на який випадає свято (середа, четвер...) треба сіяти пшеницю: "вродить, як чай!".
- б) Якщо на Водохреща день ясний, сонячний, то хліба в цьому році будуть чисті. Якщо ж день хмарний – у хліба буде багато "сажки".
- в) Йде лапятий сніг – на врожай.
- г) Під час освячення води йде сніг – добре роїтимуться бджоли.
- д) Тріщи, морозе, не тріщи, а минули Водохрещі.

2. Яких неписаних законів дотримувались учасники кулачних боїв?

(Спочатку чубились хлопчики, потім бились парубки і вже пізніше в бій вступали чоловіки. Лежачого не били. Коли хтось відходив і сідав на землю – це означало, що він вибув з гри).

3. Що робили дівчата по обіді на Хрещення?

(Бігали вмиватись до річки в “йорданській воді” – “щоб були рожеві лиця”).

4. Чим займалася молодь після обіду на Водохреща?

(Катались на конях, запряжених у сані, і завітчаних квітами та стрічками).

ВЕДУЧА: Запрошую капітанів підійти до столу. Покладіть листочки з запитаннями, на які ваша команда відповіла. Ми їх підрахуємо і визначимо команду, яка перемогла.

(Команді, яка перемогла в гри-конкурсі вручають призи. Кращому капітану теж).

http://library.kherson.ua/activities/winter/winter_uzvar.htm

